

Nr 61

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dispositionen av vissa prisutjämningsavgiftsmedel; given Stockholms slott den 30 januari 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen, vilken innehåller en sammanfattande redovisning av pris- och konjunkturutjämningsavgiftsmedlen och deras disposition, föreslås Kungl. Maj:t erhålla bemyndigande att taga i anspråk vissa resterande prisutjämningsavgiftsmedel för bidragsgivning till skogliga och skogligt sociala ändamål.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
30 januari 1959.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, *fråga om disposition av vissa medel som influtit i form av prisutjämningsavgifter* samt anför följande.

Enligt den med stöd av riksdagens bemyndigande utfärdade förordningen den 25 maj 1945 (nr 256) angående prisutjämningsavgift, vilken förordning upphörde att gälla med utgången av juni månad 1957, ägde Kungl. Maj:t, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövades föreligga, förordna att viss avgift (*prisutjämningsavgift*) skulle erläggas för vara som utfördes ur riket. I förordningen stadgades bl. a., att prisutjämningsavgift skulle utgå enligt grunder och med belopp, som Kungl. Maj:t bestämde, samt att medel, som influtit genom uttagande av prisutjämningsavgift, skulle fonderas och användas enligt vad särskilt stadgades.

Med stöd av bestämmelserna i förenämnda förordning har under åren 1945—1952 prisutjämningsavgift uttagits vid export av olika skogsprodukter. Prisutjämningsavgift har dock icke uttagits i fråga om varor, för vilka avgift erlagts enligt särskilda avtal. Med Kungl. Maj:ts godkännande har statliga myndigheter ingått sådana avtal med vissa branschorganisationer, vilka därvid åtagit sig att av sina medlemmar uppbära viss avgift — s. k. *konjunkturutjämningsavgift* — vid export av i avtalen berörda skogsprodukter.

Pris- och konjunkturutjämningsavgifter åren 1945—1950

Bestämmelser om uttagande av prisutjämningsavgift å vissa trävaror meddelades i kungörelsen den 25 maj 1945 (nr 247), vilken författning sedermera ersattes av kungörelsen den 9 maj 1947 (nr 184). Bestämmelser om prisutjämningsavgift å pappersmassa av trä meddelades i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 293), vilken dock endast fick begränsad giltighetstid. I

1947 och 1948 års kungörelser stadgades bl. a., att prisutjämningsavgift ej skulle uttagas beträffande varuparti, för vilket jämlikt av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse belopp motsvarande prisutjämningsavgiften skulle avsättas i annan ordning. För ettvar av åren 1947 och 1948 träffade statens bränslekommission med Kungl. Maj:ts godkännande sådana överenskommelser med respektive Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen och Svenska trävaruexportföreningen. I överenskommelserna förband sig föreningarna att av sina medlemmar vid export av vissa varor uppbära avgifter för avsättning till särskilda konjunkturutjämningsfonder. Fondmedlen skulle för sterilisering omhänderhas av riksgäldskontoret fram till januari 1951, varefter de skulle delvis återbetalas till företagen och i övrigt avsättas till vissa skogliga och skogligt sociala stiftelser. Statens bränslekommission träffade år 1949 och i början av år 1950 avtal med Svenska trävaruexportföreningen om fortsatta avsättningar till föreningens konjunkturutjämningsfond. Sammanlagt inbetalades enligt angivna avtal avgifter om 224 milj. kronor.

De prisutjämningsavgifter, vilka inbetalats enligt förenämnda kungörelser den 25 maj 1945, den 9 maj 1947 och den 11 juni 1948, tillfördes en inom statskontoret bildad diversemedelsfond. Ifrågavarande medel, vilka sammanlagt uppgick till 90 milj. kronor, har numera helt tagits i anspråk för olika skogliga och sociala ändamål. För närmare uppgifter om dispositionen hänvisas till propositionerna nr 255/1945, 237/1946, 285/1947, 269/1948, 178/1949, 124/1950, 167/1951, 78/1952 och 80/1953.

Pris- och konjunkturutjämningsavgifter åren 1951 och 1952

Jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 3 november 1950 träffade statens handels- och industrikommission i december månad samma år särskilda avtal med Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska pappersbruksföreningen och Svenska trävaruexportföreningen angående erläggande av konjunkturutjämningsavgifter vid export av vissa skogsprodukter under år 1951. Avgifterna skulle uppbäras av vederbörande branschförening och av denna överlämnas till riksgäldskontoret för sterilisering. I fråga om dispositionen av medlen, som skulle utbetalas successivt under femårsperioden 1958—1962, gällde följande. Av avgifterna skulle 70 procent återbäras till företagen. Återstående 30 procent skulle tagas i anspråk för vissa skogliga och sociala ändamål. Sålunda skulle enligt avtalen med Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen och Svenska trävaruexportföreningen 10 procent avsättas till särskilda länsstiftelser för det enskilda skogsbruket, 10 procent tillföras vid företagen bildade sociala stiftelser samt 10 procent tillföras en stiftelse benämnd centralfonden för anställda inom skogsbruket och skogsindustrien. Jämlikt avtalet med pappersbruksföreningen skulle berörda 30 procent fördelas sålunda, att 7 procent tillföll länsstiftelserna, 20 procent de sociala företagsstiftelserna samt 3 procent viss forskningsstiftelse. I samliga fall gällde att utbetalning skul-

le ske med en femtedel årligen under den angivna tidsperioden. Dock kunde Kungl. Maj:t i vissa fall medgiva tidigare utbetalning.

I anslutning till nämnda avtal utfärdades kungörelsen den 3 november 1950 (nr 586) om prisutjämningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper. Genom kungörelsen, som trädde i kraft den 1 januari 1951, upphävdes kungörelsen den 9 maj 1947 (nr 184) om prisutjämningsavgift å vissa trävaror. Enligt bestämmelse i den nya kungörelsen undantogs från dess tillämpning varor, för vilka avgift erlades enligt särskilt avtal. Genom kungörelse den 15 december 1950 (nr 652) utvidgades kungörelsen den 3 november 1950 att även avse pappersved och pappersavfall. — Liksom fallet varit med tidigare uttagna prisutjämningsavgifter inbetalades 1951 års avgifter till statskontoret och tillfördes där diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

Under hösten 1951 och våren 1952 ingicks nya avtal mellan statens handels- och industrikommission samt Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen och Svenska pappersbruksföreningen angående konjunkturutjämningsavgifter vid export under år 1952. Med Svenska trävaruexportföreningen träffades den uppgörelsen, att det för 1951 ingångna avtalet skulle förlängas att gälla under januari 1952. Vad angår de tre förstnämnda branschföreningarna, innebar överenskommelserna bl. a. att 66 procent av inbetalda avgifter skulle tillkomma företagen, därvid staten dock omedelbart ägde innehålla viss del såsom förskottsskatt. Av återstående 34 procent skulle viss del — 4 procent enligt massaavtalen och 6 procent enligt pappersavtalet — tillföras sociala företagsstiftelser och viss del — 12 procent enligt massaavtalen och 10 procent enligt pappersavtalet — avsättas till en inom riksgäldskontoret bildad fond för skogsvårdsändamål (skogsvårdsfonden). Vidare skulle 15 procent avsättas till två inom riksgäldskontoret bildade fonder att användas för arbetsanskaffning inom skogsindustrierna respektive papp- och pappersindustrien (lågkonjunkturfonderna) samt 3 procent tillföras vissa forskningsstiftelser. Enligt överenskommelserna gällde, att andelarna till företagen, de sociala företagsstiftelserna och forskningsstiftelserna skulle utbetalas under femårsperioden 1959—1963 med en femtedel årligen, dock att Kungl. Maj:t under särskilda omständigheter kunde medge tidigare utbetalning. Beträffande skogsvårdsfonden och lågkonjunkturfonderna stadgades, att de skulle användas, när detta efter Kungl. Maj:ts bestämmande befanns vara ur konjunktursynpunkt lämpligt.

Förutom angivna branschöverenskommelser träffade statens handels- och industrikommission särskilda avtal med vissa till dessa icke anslutna företag angående avgifter vid export under år 1952. Av intresse i detta sammanhang är avtalet med Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag. Enligt avtalet åtog sig företagen att vid export av massa erlägga avgifter motsvarande vad som enligt berörda branschöverenskommelser uttogs i form av konjunkturutjämningsavgifter. Av de sålunda för 1952 erlagda avgifterna — vilka in-

betalats till statskontoret och där redovisats såsom prisutjämningsavgifter — ägde företagen år 1961 återfå 66,6 procent. Såsom förutsättning för överenskommelsens giltighet gällde bl. a., att företagen även skulle återfå 70 procent av de prisutjämningsavgifter, som erlagts för massa och trävaror under år 1951, på samma villkor som gällde enligt branschöverenskommelserna för detta år, varjämte viss del skulle återbetalas som kompensation för företagen påförd konjunkturskatt.

I överenskommelserna för år 1952 stadgades, att avgifternas storlek skulle bestämmas på grundval av ett på visst sätt beräknat genomsnittligt exportpris. Om detta låg under en viss i avtalen angiven nivå, skulle ingen avgift utgå. I juni 1952 hade exportpriset sjunkit under nämnda nivå, varför någon avgift därefter icke uttogs.

I anslutning till de för år 1952 ingångna avtalen utfärdades kungörelsen den 21 december 1951 (nr 800) med ändring av kungörelsen den 3 november 1950 om prisutjämningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper. Sistnämnda kungörelse utsträcktes därigenom att fr. o. m. ingången av år 1952 gälla vissa slag av trävaror, vilka tidigare icke varit belagda med avgift, huvudsakligen rundvirke såsom gruvstolpar, sågtimmer samt telefon- och telegrafstolpar. — På grund av de under år 1952 successivt sjunkande exportpriserna på skogsprodukter upphävdes efter hand de för de olika varuslagen utgående prisutjämningsavgifterna. Kungörelsen den 3 november 1950 upphävdes i sin helhet från och med den 1 november 1952.

Influtna avgiftsmedel åren 1951 och 1952

Konjunkturutjämningsavgifter har enligt överenskommelserna för åren 1951 och 1952 influtit med i det följande redovisade belopp (milj. kronor). Anmärkas må, att 1951 års siffra för trävaruexportföreningen även inbegriper avgifterna för januari 1952.

	1951	1952
Cellulosaföreningen	476,2	181,9
Trämasseföreningen	23,5	2,7
Pappersbruksföreningen	139,9	39,1
Trävaruexportföreningen	28,0	—
Enskilda företag (enligt särskilda avtal)	—	2,2
Summa	667,7	225,9

Sammanlagt har sålunda för åren 1951 och 1952 erlagts konjunkturutjämningsavgifter med 893,6 milj. kronor. Dessa medel skall disponeras på sätt föreskrivits i överenskommelserna. Nämnas bör dock, att viss ändring skett i den sålunda bestämda fördelningen genom en senare träffad tilläggsöverenskommelse (jfr prop. nr 37/1956), enligt vilken 20 milj. kronor ur skogsvårdsfonden samt av länsstiftelsemedel på visst sätt skulle avsättas

för central skoglig forskning. Om icke ytterligare ändringar överenskommes skulle fördelningen bli den, att 485,9 milj. kronor tillfaller företagen — därvid innehållen förskottsskatt borträknats — 90,6 milj. kronor tillföres sociala företagsstiftelser, 52,8 milj. centralfonden för anställda inom skogsbruket och skogsindustrien, 52,6 milj. länsstiftelserna för det enskilda skogsbruket, 16,3 milj. skogsvårdsfonden, 33,9 milj. lågkonjunkturfonderna och 11 milj. vissa forskningsstiftelser.

Prisutjämningsavgifter har för åren 1951 och 1952 influtit med i det följande redovisade belopp (i 1 000 kronor). Anmärkas bör, att 1951 års siffra för sågade trävaror inbegriper avgifterna för januari 1952, vilka sålunda ej medräknats i 1952 års siffra. Erinras må vidare, att de avgifter som inbetalats jämlikt det med Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag träffade avtalet ingår i de redovisade beloppen.

	1951	1952
Pappersved m. m.	892	4 391
Sågade trävaror	23 791	5 617
Pappersmassa	21 032	357
Pappersavfall	5 116	1 112
Papp och papper	359	57
Telegraf- och telefonstolpar	—	48
	Summa 51 190	11 582

Sammanlagt har sålunda i prisutjämningsavgifter för de båda åren erlagts ca 62,8 milj. kronor.

Dispositionen av influtna prisutjämningsavgiftsmedel

Beträffande dispositionen av de för åren 1951 och 1952 inbetalda prisutjämningsavgifterna har riksdagen godkänt vissa allmänna riktlinjer i anslutning till propositionerna nr 167/1951 (BevU 52, Rskr 242), 78/1952 (BevU 23, Rskr 139) och 80/1953 (BevU 29, Rskr 176).

1951 års avgifter. Enligt prop. nr 167/1951 skulle återbäring till företagen kunna ske såvitt angick avgifter för sågade trävaror, massa samt papp och papper. Däremot ansågs icke återbäring böra ifrågakomma beträffande avgifterna för pappersved och pappersavfall. — Med stöd av de närmare uttalanden i ämnet, som gjorts i propositionen — och även i prop. nr 78/1952 såvitt gällde avgifter som inbetalats vid export av sågade trävaror under januari 1952 — förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 22 november 1957, att under åren 1958—1962 återbäring skulle ske med 70 procent av de avgifter, som erlagts vid export av sågade trävaror under år 1951 och under januari månad 1952 samt vid export av massa och papper under år 1951. Återbäringen skulle ske successivt med en femtedel årligen under den angivna tidsperioden. Vad sålunda beslutats överensstämde i princip med vad som enligt branschöverenskommelserna gällde för återbetalning av 1951 års konjunkturutjämningsavgifter. — Nämnas må i samman-

hanget, att Kungl. Maj:t i vissa särskilda fall medgivit tidigare återbetalning av prisutjämningsmedel. Av rättviseskäl med hänsyn till andra företag har medlen då som regel tillhandahållits i form av lån mot ränta, varvid amortering sker genom avräkning å de belopp som jämlikt angivna beslut successivt tillkommer vederbörande företag. Uppburna räntebelopp tillföres diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

Vad i övrigt angår dispositionen av 1951 års prisutjämningsmedel uttalades i förenämnda proposition i fråga om avgifterna för sågade trävaror, att sedan återbäring skett med 70 procent återstoden borde tagas i anspråk med 20 procent för sociala och 10 procent för skogliga ändamål. Sådana sågverk som hade erforderliga förutsättningar för inrättande av sociala företagsstiftelser borde efter särskild prövning kunna erhålla återbäring med hälften av de för sociala ändamål reserverade medlen för inrättande av dylika stiftelser. Beträffande de avgifter som erlagts för massa och papper ansågs också möjlighet böra föreligga för Kungl. Maj:t att efter särskild prövning besluta om utbetalning med 10 procent av medlen för bildande av sociala företagsstiftelser. Huvudparten av de avgifter som erlagts för pappersmassa har inbetalats av Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag. Det avtal som träffats med nämnda företag reglerar icke hur de medel skall disponeras som ej återbetalas till företagen. I prop. nr 80/1953 uttalades beträffande ifrågasvarande medel, att i den mån återbetalning icke skedde till sociala företagsstiftelser i princip borde gälla att hälften tillfördes vederbörande länsstiftelser för det enskilda skogsbruket och hälften centralfonden för anställda inom skogsbruket och skogsindustrien, d. v. s. enligt fördelningsgrunder som tillämpades i branschöverenskommelserna med massaindustrien. — Vad slutligen angår de avgifter som inbetalats för pappersved och pappersavfall skulle dessa enligt förenämnda prop. nr 167/1951 disponeras för sådana skogliga ändamål, som riksdagen framdeles kunde godkänna.

I anslutning till vad sålunda uttalats har vissa av de angivna prisutjämningsmedlen sedermera tagits i anspråk. Sålunda har de avgifter som inbetalats för pappersved och pappersavfall i sin helhet disponerats för olika skogliga ändamål. Av de medel som erlagts för sågade trävaror har 2,3 milj. kronor avsatts till den s. k. sågverkslånefonden. Vidare har av de avgifter, som Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag inbetalat för pappersmassa, 500 000 kronor anslagits till visst utbildningsändamål. Sistnämnda belopp förutsattes avräknat på den andel, som enligt givna riktlinjer skulle tillföras centralfonden. — För närmare uppgifter om vad sålunda tagits i anspråk hänvisas — förutom till förenämnda prop. nr 78/1952 och 80/1953 — till prop. nr 62/1954, 95/1954, 72/1955, 37/1956, 138/1957 och 114/1958.

Mot bakgrund av den lämnade redogörelsen ges här en siffermässig sammanställning, varav framgår vilka belopp som återbäres till företagen resp. förutsättes bli avsatta till sociala företagsstiftelser (10 procent av inbetala-

de medel) samt vilka belopp som tagits i anspråk för särskilda ändamål. I fråga om härefter återstående medel har — såsom nämnts — vissa riktlinjer givits. Endast i fråga om avgifter som erlagts för pappersmassa av Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag är de dock mera preciserade. I fråga om sågade trävaror har endast uttalats, att berörda medel bör tagas i anspråk för skogliga och sociala ändamål. Vad slutligen beträffar de avgifter, som inbetalats för pappersmassa av andra än nämnda företag samt för papp och papper, har överhuvud inga riktlinjer givits. I det följande kommer att framläggas förslag till närmare riktlinjer resp. ändrade sådana för dispositionen av berörda återstående medel.

(1 000 kr.)	In-betalat	Återbäring	Företagsstiftelser	Eljest disponerat	Återstod	
<i>Pappersved</i>	892	—	—	892	—	I prop. nr 167/1951 har uttalats att beloppet bör disponeras för skogliga och sociala ändamål
<i>Sågade trävaror</i>	23 791	16 735	2 378	2 300	2 378	
<i>Pappersmassa</i> Graningeverkens AB etc	20 469	16 785	2 047	500	1 137	I prop. nr 80/1953 har uttalats att beloppet bör avsättas till vederbörande länsstiftelser resp. centralfonden
Övriga	563	394	56	—	113	
<i>Pappersavfall</i>	5 116	—	—	5 116	—	
<i>Papp o. papper</i>	359	251	36	—	72	
Summa	51 190	34 165	4 517	8 808	3 700	

1952 års avgifter. 1952 och 1953 års riksdagar godkände vissa i prop. nr 78/1952 och 80/1953 föreslagna riktlinjer för dispositionen av 1952 års prisutjämningsavgifter. Sålunda ansågs viss återbäring kunna ifrågakomma, såvitt gällde trävaror, papper och pappersmassa. Med stöd av de närmare uttalanden i ämnet, som gjordes i sammanhanget, förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 21 november 1958, att under åren 1959—1963 återbäring skulle ske med 50 procent av de avgifter som för 1952 erlagts vid export av sågade trävaror — dock ej vid export under januari månad nämnda år — samt med sextiosex procent av de avgifter, som erlagts för pappersmassa och papper. Vad sålunda beslutats i fråga om massa och papper överensstämde i princip med vad som gällde enligt motsvarande branschöverenskommelser. För trävarorna hade däremot någon branschöverenskommelse icke träffats för tiden efter den 1 februari nämnda år.

Vad angår dispositionen av medlen i övrigt uttalades i prop. nr 80/1953 i fråga om avgifterna för sågade trävaror, att dessa finge disponeras av Kungl. Maj:t enligt de riktlinjer, som riksdagen framdeles kunde godkänna. Nämnas må, att av nämnda medel sedermera tagits i anspråk 2,7 milj.

kronor för avsättning till den s. k. sågverkslånefonden (jfr prop. nr 62/1954). Beträffande resterande avgifter för pappersmassa och papper — vilka uppgår till förhållandevis obetydliga belopp — utsades i nyssnämnda proposition, att Kungl. Maj:t borde efter prövning i varje särskilt fall kunna medge viss utbetalning till sociala företagsstiftelser. Därefter kvarstående belopp borde disponeras av Kungl. Maj:t enligt de riktlinjer riksdagen framdeles kunde godkänna. Några sådana riktlinjer har ännu icke givits. — I fråga om avgifterna för rundvirke — pappersved och telegraf- och telefonstolpar — samt för pappersavfall ansågs någon återbäring icke böra ifrågakomma. De medel som inbetalats för rundvirke borde i stället tagas i anspråk för skoglig forskning på visst i propositionen närmare angivet sätt. Beträffande dispositionen av de avgiftsbelopp som hänförde sig till pappersavfall finge frågan därom framdeles underställas riksdagen. Sistnämnda medel har sedermera helt tagits i anspråk för olika skogliga ändamål (jfr prop. nr 138/1957 och 114/1958).

I anslutning till den lämnade redogörelsen ges här en siffermässig redovisning av 1952 års prisutjämningsmedel. Av sammanställningen framgår vilka belopp som återbäres till företagen samt vilka belopp som disponerats i särskild ordning. Såsom närmare kommer att beröras i det följande har utbetalning till sociala företagsstiftelser i allmänhet icke ansetts böra ske av ifrågavarande års avgifter. Vad angår dispositionen i övrigt har några riktlinjer icke givits.

(1 000 kr.)	Inbetalat	Återbäring	Eljest disponerat	Återstod
<i>Pappersved samt telegraf- o. telefonstolpar .</i>	4 439	—	4 439	—
<i>Sågade trävaror</i>	5 617	2 808	2 700	109
<i>Pappersmassa</i>	357	238	—	119
<i>Pappersavfall</i>	1 112	—	1 112	—
<i>Papp o. papper</i>	57	38	—	19
Summa	11 582	3 084	8 251	247

Departementschefen

Under åren 1945—1957 hade Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att i prisstabiliserande syfte uttaga prisutjämningsavgift vid export av varor. Förordnande om sådan avgift meddelades beträffande olika skogsprodukter vid export under åren 1945—1952. Sålunda uttogs avgift för vissa trävaror under åren 1945—1952, för kemisk och mekanisk massa under åren 1947—1948 och 1951—1952 samt för pappersavfall, papp och papper under åren 1951—1952. Från bestämmelserna om avgift undantogs export, för vilken avgift erlades enligt särskilda avtal. Sådana träffades för åren 1947—1952 med olika branschorganisationer, vilka därvid åtog sig att av sina medlemmar uppbära viss avgift, konjunkturutjämningsavgift, vid export av i avtalen berörda varor. I själva verket har branschavtalen svarat för den helt övervägande delen av inbetalade avgifter. Bestämmelserna om prisut-

jämningsavgift har sålunda närmast utgjort en komplettering till avtalen för att träffa till dessa icke anslutna exportörer.

Vad angår dispositionen av de sålunda influtna medlen kan i det följande bortses från de före år 1951 uttagna avgifterna, då dessa numera helt tagits i anspråk. I fråga om 1951 och 1952 års avgifter — ca 890 milj. kronor i konjunkturjämningsavgifter och ca 60 milj. i prisutjämningsavgifter — gäller för konjunkturjämningsavgifterna vad som bestämts i vederbörande branschavtal. Enligt dessa kommer under åren 1958—1963 viss del att återbäras till företagen och återstoden att fördelas på olika skogliga och sociala ändamål. Som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen kommer därvid ansemliga belopp att tillföras länsstiftelserna för det enskilda skogsbruket, centralfonden för anställda inom skogsbruket och skogsindustrien samt de sociala företagsstiftelserna.

För dispositionen av prisutjämningsmedlen har vissa riktlinjer godkänts av riksdagen. I enlighet med dessa har Kungl. Maj:t förordnat om successiv återbetalning från och med år 1958 av viss del av de avgifter som för åren 1951 och 1952 erlagts vid export av sågade trävaror, massa och papper. Någon återbäring har däremot icke ansetts böra ifrågakomma beträffande avgifter som inbetalats för rundvirke och pappersavfall. Sistnämnda medel har i stället — efter riksdagens hörande eller med stöd av dess bemyndigande — tagits i anspråk för olika skogliga projekt. Även vissa belopp av avgifterna för övriga varugrupper har disponerats för dylika ändamål.

De nämnda riktlinjerna innebar bl. a., att i fall där förutsättningar förelåg för att bilda sociala företagsstiftelser viss avsättning borde kunna ske till sådana enligt grunder liknande dem som tillämpades i branschöverenskommelserna. I anslutning härtill vill jag anmäla, att jag inom den närmaste tiden kommer att föranstalta om dylik avsättning med tio procent av de avgifter som erlagts för trävaror, massa och papper under 1951 — för trävaror jämväl under januari 1952. I fråga om 1952 års avgifter synes däremot förutsättningar i allmänhet saknas för en utbetalning till företagsstiftelser. Särskilt i fråga om trävaror samt papp och papper framstår resterande disponibla belopp såsom alltför obetydliga — absolut sett eller i relation till inbetalade avgifter — för att en sådan utbetalning skulle tjäna något praktiskt syfte.

Efter avräkning för vad som återbäres till företagen resp. avsättes till sociala företagsstiftelser samt för vad som tagits i anspråk för särskilda skogliga ändamål, återstår ett belopp av ca 3 950 000 kronor, varav 3 700 000 kronor hänför sig till år 1951 och ca 250 000 kronor till år 1952. För dispositionen av ifrågavarande medel har närmare riktlinjer endast meddelats beträffande en avgiftskategori, nämligen återstoden av de avgifter som år 1951 inbetalats för pappersmassa av Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag. Beträffande denna återstod har uttalats, att den bör tillföras vederbörande länsstiftelser samt centralfonden. I fråga om resterande trävaruavgifter för 1951 har endast uttalats, att de skall användas för skogliga och sociala ändamål. Vad angår

medlen i övrigt — som härrör från 1952 års avgifter för trävaror samt från 1951 och 1952 års avgifter för massa och papper — har överhuvud inga riktlinjer givits.

Då det gäller att taga ställning till berörda återstående medel, vill jag erinra om den fördel det inneburit att under gångna år ha haft tillgång till vissa prisutjämningsmedel — närmast då avgiftsmedlen från exporten av rundvirke och pappersavfall — för att stödja olika skogliga ändamål, som det varit svårt att tillgodose i annan ordning. Behov av sådana särskilda anslagsmöjligheter föreligger fortfarande. Skogliga ändamål anmäler sig sålunda tid efter annan, vilka ehuru angelägna kanske icke faller inom ramen för bidragsgivningen från de förenämnda, närmast av konjunktur-utjämningsmedel bildade skogliga och skogligt sociala stiftelserna och för vilka icke heller bidrag kan erhållas ur andra källor. Det synes därför mest ändamålsenligt att ifrågavarande ännu icke ianspråktagna medel disponeras för att möta sådana fall. Enligt min mening skulle de härigenom komma till bättre användning än om de tillfördes existerande stiftelser eller fonder som redan förfogar över betydande belopp. Jag utgår ifrån att även de avgifter skall kunna disponeras, vilka år 1951 inbetalats av Graningeverkens aktiebolag m. fl. företag vid export av pappersmassa, oaktat dessa medel tidigare avsetts bli tillförda vissa länsstiftelser samt centralfonden.

I anslutning till det anförda föreslår jag sålunda, att nämnda återstående medel — ca 3 950 000 kronor — tages i anspråk för skogliga ändamål i vidsträckt mening, som icke i annan ordning kan tillgodoses. Jag förutsätter därvid, att medlen skall kunna användas för sådana åtgärder, som på olika sätt — direkt eller indirekt — kan förbättra skogsnäringarnas produktionsförutsättningar. För bidragsgivning bör kunna ifrågakomma forsknings- och försöksverksamhet, utbildnings- och upplysningsändamål etc. Även skogligt sociala ändamål bör kunna beaktas i den mån de icke får anses falla inom ramen för vad som rimligen bör tillgodoses genom t. ex. centralfonden eller de sociala företagsstiftelserna. Det är alltså fråga om bidragsgivning till ändamål av sådant slag som tidigare — efter riksdagens hörande eller med stöd av dess bemyndiganden — erhållit anslag av prisutjämningsmedel. Med hänsyn härtill och till beloppens förhållandevis begränsade storlek synes det kunna ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om medlens fördelning på olika tänkbara anslagsobjekt.

Bemyndigandet för Kungl. Maj:t att disponera de angivna medlen torde även böra innefatta de restbelopp, som i olika sammanhang kan uppstå vid dispositionen av prisutjämningsmedlen. Det kan t. ex. vid den återbäring, som enligt förenämnda beslut skall ske till företagen, i enstaka fall visa sig vara omöjligt att identifiera det företag, till vilket återbetalning skulle ske. Vad angår de medel, som förutsatts utbetalda till sociala företagsstiftelser, kan det tänkas fall, där av någon anledning förutsättningar saknas att bilda företagsstiftelser eller att på annat sätt tillgodoföra de anställda ifrågakommande belopp. Andra restbelopp kan uppstå genom att medel som tidigare ställts till förfogande för särskilda ändamål icke tages

i anspråk. Av besked från statskontoret framgår, att sådana restbelopp eventuellt kan komma att uppgå till några tiotal tusen kronor. Därvid har då även medräknats vissa belopp, som hänför sig till anslagsbeslut avseende prisutjämningsmedel inbetalda före 1951. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att Kungl. Maj:t i särskilda fall medgivit omedelbar återbäring till företag av medel, som eljest först successivt skulle återbetalats till dem. Av rättviseskäl mot andra företag brukar de i förväg utbetalda beloppen då tillhandahållas i form av lån mot ränta, varvid föreskrives att influtna räntemedel skall tillföras diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter. Även ifrågavarande räntemedel bör här beaktas.

De sålunda uppkommande restbeloppen torde bli av förhållandevis obetydlig storleksordning. Närmast för att möjliggöra en slutlig avveckling av fonden för prisutjämningsavgifter synes det emellertid ändamålsenligt att låta ifrågavarande belopp disponeras i enlighet med de i det föregående föreslagna riktlinjerna.

Aberopande vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

godkänna vad jag föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rutger Croneborg